

Dutch Banks: Commitments and Progress

A case study about commitments made by
Dutch banks in previous case studies

A research paper prepared for the
Eerlijke Bankwijzer (Fair Bank Guide
Netherlands)

Nederlandse samenvatting

Jan Willem van Gelder
Margreet Simons

Naritaweg 10 1043 BX Amsterdam The Netherlands Tel: +31-20-
8208320 E-mail: profundo@profundo.nl Website: www.profundo.nl

Samenvatting

Het *Praktijkonderzoek Toezeggingen* richt zich op toezeggingen van Nederlandse bankgroepen die zijn gedaan naar aanleiding eerdere praktijkonderzoeken, door de Eerlijke Bankwijzer gepubliceerd in de periode 2009 tot 2013. Het voorliggende praktijkonderzoek beschrijft relevante en meetbare stappen die door Nederlandse banken zijn ondernomen, in lijn met de aanbevelingen in de praktijkonderzoeken.

De praktijkonderzoeken hadden betrekking op de volgende onderwerpen:

- Controversiële wapens en controversiële wapenhandel (2009 en 2013)
- Duurzame energieopwekking (2010 en 2012)
- Arbeidsrechten in de kledingindustrie (2010)
- Delfstofwinning en mensenrechten (2011 en 2013)
- Dierenwelzijn (2011 en 2013)
- Transparantie en verantwoording (2011 en 2013)
- Buitenlandse landverwerving (2012)
- Scheepsslopen (2012)

Tijdens de onderzoeksfase van een viertal praktijkonderzoeken - tweede praktijkonderzoek delfstofwinning en mensenrechten (2013), dierenwelzijn en veetransport (2013), buitenlandse landverwerving (2012) en scheepsslopen (2012) - is de banken expliciet gevraagd om toezeggingen dat zij instrumenten zullen ontwikkelen en gebruiken om de Environmental, Social and Governance (ESG) risico's die in het onderzoek naar voren kwamen aan te pakken. In andere praktijkonderzoeken deden banken meer impliciete toezeggingen, ook zonder dat dit hen expliciet gevraagd was.

Voor het huidige praktijkonderzoek hebben we de banken gevraagd of zij hun eerdere - expliciete en impliciete - toezeggingen hebben nageleefd. Daarnaast hebben we gevraagd naar eventuele aanpassingen van het beleid en hebben we informatie van banken in de praktijkonderzoeken opgevolgd.

Dit praktijkonderzoek richt zich op tien bankgroepen, actief op de Nederlandse markt, die momenteel vallen binnen de onderzoeksgroep van de Eerlijke Bankwijzer:

- ABN Amro Bank
- Aegon
- ASN Bank
- Delta Lloyd
- ING
- NIBC
- Rabobank
- SNS Reaal
- Triodos Bank
- Van Lanschot

Op basis van een analyse van de mate waarin de (impliciete en expliciete) toezeggingen van de banken zijn nageleefd en overige vervolgstappen van de banken, kunnen we het volgende concluderen:

In reactie op praktijkonderzoeken zijn banken bereid om toezeggingen te doen

Wanneer in de praktijkonderzoeken tekortkomingen werden geconstateerd in het beleid van banken of in de instrumenten die zij gebruiken om ervoor te zorgen dat de bedrijven waarin zij investeren aan hun criteria voldoen, bleken verschillende banken bereid te zijn om verbeteringen toe te zeggen. Dergelijke expliciete toezeggingen werden door de Eerlijke Bankwijzer gevraagd in vier case studies: tweede praktijkonderzoek delfstofwinning en mensenrechten (2013), dierenwelzijn en veetransport (2013), buitenlandse landverwerving (2012) en sloop (2012). Daarnaast deden banken ook toezeggingen in reactie op andere case studies. In totaal werden er door 6 banken 14 expliciete en impliciete toezeggingen gedaan in reactie op de volgende praktijkonderzoeken: delfstofwinning en mensenrechten (2011 en 2013), wapens (2009 en 2013), buitenlandse landverwerving (2012) en sloop (2012).

Banken die toezeggingen deden, deden dit ieder naar aanleiding van maximaal vier praktijkonderzoeken. Sommige banken deden geen enkele toezegging. In veel gevallen kan het gebrek aan toezeggingen worden verklaard door het feit dat banken hoog scoorden in de praktijkonderzoeken en er geen noodzaak was om hun beleid te verbeteren. Maar in een aantal gevallen deden banken ook geen toezeggingen ondanks het feit dat in het praktijkonderzoek op tekortkomingen werd gewezen.

Wat leidt tot aantoonbare verbeteringen

Een aantal banken heeft duidelijke stappen voorwaarts gezet in reactie op de 13 praktijkonderzoeken. De meeste toezeggingen van de banken zijn opgevolgd. Ook als hen niet expliciet om een toezegging was gevraagd hebben banken de aandachtspunten en aanbevelingen uit de praktijkstudies opgevolgd. Praktijkonderzoeken werden vaak begeleid door leerbijeenkomsten, georganiseerd door de Eerlijke Bankwijzer, en door bilaterale bijeenkomsten tussen banken en aangesloten organisaties bij de Eerlijke Bankwijzer. Hierdoor kregen banken veel praktische informatie over een bepaald onderwerp en over standaarden en initiatieven om problemen en misstanden aan te pakken. Deze discussies en informatie hielpen de banken om hun beleid op het gebied van verantwoord beleggen en de toepassing ervan te versterken.

De Rabobank heeft bijvoorbeeld een stap voorwaarts gezet door investeringen aan bedrijven die zijn betrokken bij de productie van controversiële wapens of bij controversiële wapenhandel stop te zetten. Naar aanleiding van het onderzoek buitenlandse landverwerving, integreerde ABN Amro Bank het principe van vrije, voorafgaande en geïnformeerde toestemming voor alle lokale gemeenschappen in haar uitsluitingslijst. Aegon vervolgde haar engagement met de mijnbouwbedrijven Barrick Gold, Shell en Vedanta Resources - alle betrokken bij ernstige schendingen van de mensenrechten - wat uiteindelijk leidde tot uitsluiting van twee van de drie bedrijven: Barrick Gold en Vedanta Resources. In haar onlangs herziene beleid op het gebied van dierenwelzijn heeft Delta Lloyd een norm gesteld (maximaal 8 uur) ten aanzien van de transportduur van levende dieren.

Maar de praktische resultaten zijn niet altijd meetbaar

Dit praktijkonderzoek laat zien dat banken stappen voorwaarts hebben gezet in reactie op de praktijkonderzoeken, door te voldoen aan de formele toezeggingen en door andere vormen van follow-up. Echter, de praktische resultaten van deze stappen zijn niet altijd meetbaar. Het blijft bijvoorbeeld onduidelijk of de beleggingen van de banken (leningen, verzekeringen, beleggingen in aandelen en obligaties) in bedrijven die betrokken zijn bij omstrede buitenlandse landverwerving is gedaald, of scheepvaartbedrijven effectief worden

aangespoord om te zorgen voor een verantwoorde manier van het slopen van schepen en wat de resultaten zijn geweest van engagement en dialoog met bedrijven, actief in delfstofwinning, over mensenrechten.

Een belangrijke reden voor het ontbreken van meetbare resultaten is het gebrek aan transparantie van veel banken op indicatoren die kunnen worden gebruikt om de voortgang van banken te meten op het gebied van bijvoorbeeld arbeidsrechten, klimaatverandering en dierenwelzijn:

- In welke bedrijven investeert de bank of - wanneer de bank geen namen van klanten wil openbaren omdat dat, bijvoorbeeld, niet is toegestaan door regelgeving - in welke sectoren, industrieën en landen investeert de bank?
- Met welke bedrijven heeft de bank een engagementtraject lopen, wat waren de resultaten en hoe worden deze resultaten vastgelegd en gecontroleerd (bijvoorbeeld door clausules in kredietovereenkomsten)?
- Welke bedrijven worden door de bank van investeringen uitgesloten?

Zolang de meeste banken onvoldoende transparant zijn over bovengenoemde onderwerpen, kan de waarde van hun toezeggingen en de stappen die zij naar aanleiding van de praktijkonderzoeken hebben ondernomen niet goed op hun praktische toepassing worden beoordeeld.

In sommige gevallen zijn de toezeggingen niet volledig opgevolgd

Uit dit praktijkonderzoek blijkt dat de banken hun gedane toezeggingen niet hebben genegeerd. Echter, ze zijn niet in alle gevallen volledig opgevolgd. Delta Lloyd bijvoorbeeld, heeft naar aanleiding van het praktijkonderzoek kernwapens (2013) toegezegd hun investeringen uit vier wapenbedrijven terug te trekken. In de praktijk deed zij dat bij twee van de vier bedrijven. ING beloofde om de dialoog met scheepvaartbedrijven in haar beleggingsportefeuille voort te zetten en dit te formaliseren in beleid. Maar twee en een half jaar na publicatie van het onderzoek heeft ING nog geen beleid gepubliceerd ten aanzien van het slopen van schepen.

Daarom zijn de oorspronkelijke aanbevelingen nog steeds relevant voor een aantal banken

Ter afsluiting van de eerdere conclusies - sommige maar niet alle banken zijn bereid om toezeggingen te doen, de praktische implicaties van toezeggingen zijn niet altijd meetbaar en niet alle toezeggingen zijn goed opgevolgd - kan een algehele conclusie worden getrokken: ondanks verbeteringen, zijn veel van de aanbevelingen in de onderliggende praktijkonderzoeken nog steeds relevant. Dit geldt zeker voor banken die zwak hadden gescoord in een aantal praktijkonderzoeken, niet of nauwelijks toezeggingen hebben gedaan en weinig verbeteringen hebben laten zien in de aanpak van hun tekortkomingen. De belangrijkste aanbevelingen van de voorgaande praktijkonderzoeken worden daarom hieronder samengevat, gegroepeerd op onderwerp:

- **Wapens**
- Stop alle investeringen in bedrijven die controversiële wapens produceren en/of wapens verhandelen naar onder andere dictaturen en landen waar mensenrechtenschendingen plaatsvinden;

- Pas het non-proliferatieverdrag toe naar letter en geest, door investeringen te vermijden in ondernemingen die kernwapens produceren en onderhouden, waar ook ter wereld;
- Breid de toepassing van de uitsluitingscriteria uit naar alle directe en indirecte beleggingen in alle bedrijven die betrokken zijn bij de productie en ontwikkeling van (essentiële onderdelen van) kernwapens.
- **Hernieuwbare energie**
- Zorg ervoor dat ten minste 67% van alle investeringen in de elektriciteitssector zijn gericht op hernieuwbare energiebronnen;
- Wees transparant over de omvang van de investeringen in hernieuwbare energie, inclusief de verhouding tot investeringen in niet-hernieuwbare energie;
- Bouw de investeringen in de productie, het transport en de verwerking van olie, gas en steenkool af.
- **Kledingindustrie**
- Integreer voorwaarden over arbeidsnormen in kredietovereenkomsten, met inbegrip van controle op naleving en engagement in geval van onvoldoende naleving;
- Zorg voor aantrekkelijke kredietvoorwaarden indien klanten lid zijn van multistakeholder-initiatieven en certificeringssystemen;
- Wacht niet tot zich schokkende gebeurtenissen voordoen, zoals de tragische brand in Rana Plaza - Bangladesh, alvorens actie te ondernemen, maar pas het voorzorgsbeginsel om risico's op het gebied van arbeidsomstandigheden te vermijden.
- **Mensenrechten en landrechten**
- Besteed bij het screenen van bedrijven in mijnbouw, bosbouw en landbouw, aandacht aan de impact van de activiteiten van het bedrijf op de mensenrechten van de inheemse bevolking en lokale gemeenschappen en pas daarbij het beginsel van vrije, voorafgaande en geïnformeerde toestemming (Free, Prior and Informed Consent - FPIC) toe voor alle lokale gemeenschappen;
- Stel, voorafgaand aan een engagementtraject met een bedrijf, meetbare en tijdgebonden doelen vast, die in geval van gebrek aan resultaten, als laatste stap kan leiden tot uitsluiting van de betreffende onderneming;
- Lidmaatschap van 'round tables' rondom grondstoffen als palmolie en soja is relevant voor zowel banken als hun klanten. Maar gezien de huidige tekortkomingen van verschillende 'round table' initiatieven worden banken aangemoedigd om hun lidmaatschap actief te gebruiken om de geldende normen voor bijvoorbeeld landrechten te verbeteren.
- **Scheepsslopen**
- Ontwikkel beleid gericht op de scheepvaartsector dat rekening houdt met de volledige levenscyclus van schepen - hergebruik, ontmanteling en recycling -, en verwijst naar internationale regelgeving en vrijwillige normen in de scheepvaartsector, zoals de International Ship Recycling Association (ISRA) en het Sustainable Shipping Initiative;
- Zoek aansluiting bij multistakeholder-initiatieven en zoek samenwerking met andere banken en bedrijven bij de ontwikkeling van screeningsmethoden en engagementprocessen met betrekking tot duurzame scheepsrecycling.
- **Dierenwelzijn**
- Integreer voorwaarden over huisvesting van dieren in kredietovereenkomsten met klanten in de intensieve veehouderijsector;

- Stel voorwaarden met betrekking tot dierenwelzijn en maximale duur van veetransport in kredietovereenkomsten met klanten in de vlees- en transportsector.
- **Transparantie**
- Wees transparanter over investeringen en leningen naar sectoren, industrieën en bedrijven;
- Wees transparanter over engagementtrajecten met bedrijven, over de resultaten van engagement en hoe afspraken worden vastgelegd en bewaakt (bijvoorbeeld in kredietovereenkomsten);
- Publiceer een lijst van uitgesloten bedrijven.